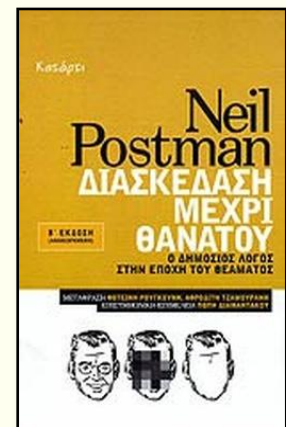


## Λογοτεχνία και σύγχρονη εποχή

Από τα παρακάτω τρία σημειώματα, στα δύο πρώτα, μπορούμε, προφανώς, να διαπιστώσουμε ότι το δεύτερο είναι συνέχεια του πρώτου. Το πρώτο, γραμμένο το 1985, προφητεύει όλα όσα το δεύτερο προσπαθεί να κάνει πράξη από το 2005 και μετά. Για τη λογοτεχνία, μας ενδιαφέρει το τρίτο. Αν και γραμμένο στις αρχές του εικοστού αιώνα, δείχνει με τον πλέον ουσιώδη τρόπο, γιατί στην εποχή των κοινωνικών δικτύων, της κοινωνίας της εντύπωσης και της οικονομίας της προσοχής, είναι πια πολύ δύσκολο, να γραφτεί καλή λογοτεχνία.

### Σημείωμα 1

Τον Όργουελ τον φόβιζαν οι άνθρωποι που θα απαγόρευαν τα βιβλία. Τον Χάξλεϊ τον φόβιζε το γεγονός ότι δεν θα υπήρχε λόγος να απαγορευτεί ένα βιβλίο γιατί δεν θα βρισκόταν άνθρωπος πρόθυμος να το διαβάσει. Ο Όργουελ φοβόταν εκείνους που θα μας στερούσαν την πληροφόρηση. Ο Χάξλεϊ φοβόταν εκείνους που θα μας υπεπληροφορούσαν τόσο ώστε να καταντήσουμε πλάσματα παθητικά και εγωιστικά. Ο Όργουελ φοβόταν ότι η αλήθεια θα φυλασσόταν μυστική. Ο Χάξλεϊ φοβόταν ότι η αλήθεια θα πνιγόταν σε έναν ωκεανό σύγχυσης. Ο Όργουελ φοβόταν ότι θα αναπτύσσαμε πολιτισμό υποτέλειας. Ο Χάξλεϊ φοβόταν ότι θα αναπτύσσαμε πολιτισμό κοινοτοπίας ασχολούμενοι μόνο με δραστηριότητες αντίστοιχες του όργκου-πόρκου, του φυγόκεντρου αγριοκουταβιού και των αισθησιακών ταινιών [...] Με λίγα λόγια ο Όργουελ φοβόταν ότι θα μας καταστρέψουν αυτό που μισούμε. Ο Χάξλεϊ φοβόταν ότι θα μας καταστρέψουν αυτά που αγαπάμε. [...] Το βιβλίο αυτό εξετάζει την πιθανότητα του να έχει δίκιο ο Χάξλεϊ, όχι ο Όργουελ.



*Niel Postman, Διασκέδαση μέχρι θανάτου, απόσπασμα από τον πρόλογο. (πηγή: politeia.net).*

### Σημείωμα 2

«Η διαδικασία σκέψης που προηγήθηκε αυτού του είδους των εφαρμογών (σ.σ. εννοεί τα κοινωνικά δίκτυα), με το facebook να είναι το πρώτο, ήταν η εξής: Πως θα γίνει να καταναλώσουμε περισσότερο από το χρόνο και την προσοχή σας; Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να σας δίνουμε κάθε τόσο, μια μικρή δόση ντοπαμίνης: αν κάποιος έκανε like ή σχολίασε κάποια φωτογραφία ή ανάρτηση σας κλπ. αυτό θα σας παρακινήσει να ανεβάσετε περισσότερο περιεχόμενο, το οποίο θα φέρει με τη σειρά του περισσότερα likes και σχόλια. Είναι ένας κύκλος ανατροφοδότησης της κοινωνικής επικύρωσης. Είναι ακριβώς αυτό το πράγμα που ένας χάκερ σαν και μένα θα σκαρφιζόταν γιατί εκμεταλλεύεται ένα τρωτό σημείο της ανθρώπινης ψυχολογίας».



Sean Parker, ιδρυτής του Napster και πρώτος πρόεδρος του facebook.(πηγή: kathimerinifysiki.gr).

### Σημείωμα 3

«Η λογοτεχνία είναι σπαρμένη από ναυάγια ανθρώπων που νοιάζονταν παράλογα για τη γνώμη των άλλων. Και αυτή τους η ευαισθησία, σκέφτηκα, ξαναγυρίζοντας στο αρχικό μου ερώτημα σχετικά με την ψυχική διάθεση που είναι η πιο ευνοϊκή για τη δημιουργική δουλειά, αποτελεί διπλά θλιβερό γεγονός, γιατί για να μπορέσει το μυαλό του καλλιτέχνη να πραγματοποιήσει την τεράστια προσπάθεια που χρειάζεται για να απελευθερώσει απόλυτα και ολοκληρωτικά το έργο που κλείνει μέσα του, πρέπει να φλέγεται ολόκληρο, όπως το μυαλό του Σαίξπηρ, συμπεράνα, κοιτάζοντας το βιβλίο που βρισκόταν ανοιχτό στο *Αντώνιος και Κλεοπάτρα*. Δεν πρέπει να υπάρχει μέσα του κανένα εμπόδιο, τίποτα το ξένο που να μην το έχει αφομοιώσει.



Γιατί παρόλο που λέμε ότι δε γνωρίζουμε τίποτα για την ψυχική διάθεση του Σαίξπηρ, ακόμα και τη στιγμή που μιλάμε για αυτό, λέμε κάτι για την ψυχική διάθεση του Σαίξπηρ. Ίσως ο λόγος για τον οποίο γνωρίζουμε τόσα λίγα για τον Σαίξπηρ (σε σύγκριση με τον Νταν, τον Μπεν Τζόνσον ή τον Μίλτον) είναι επειδή οι κακίες, τα πείσματα και οι αντιπάθειές του μας είναι άγνωστες. Δε συναντάμε καμιά “αποκάλυψη” που να μας θυμίζει το συγγραφέα. Κάθε πόθος να διαμαρτυρηθεί, να κηρύξει, να διαλαλήσει μιαν αδικία, να καθαρίσει παλιούς λογαριασμούς, να κάνει τον κόσμο μάρτυρα κάποιας δυστυχίας ή αδικίας, τινάχτηκε σαν φλόγα από μέσα του και διαλύθηκε. Γι αυτό η ποίηση του κυλάει από μέσα του ελεύθερα κι ανεμπόδιστα. Αν υπήρξε ποτέ κανένα ανθρώπινο πλάσμα που μπόρεσε να εκφραστεί πλήρως, τότε αυτός είναι ο Σαίξπηρ. Αν υπήρξε ποτέ κανένα πνεύμα φωτεινό, ελεύθερο, σκέφτηκα, ξαναγυρίζοντας στη βιβλιοθήκη, αυτό ήταν το πνεύμα του Σαίξπηρ.»

*Virginia Woolf, «Ένα δικό σου δωμάτιο» σελ. 86, μτφ. Μ. Δαλαμάγκα, εκδ. Οδυσσέας, 2005.*